

ETH DIARI

Numerò 72
Dijaus 1 d'abriu 1999

HUELHETON

DIARI

D'ARAN

Prètz: 50 pessetes

MACEDÒNIA ENVIE DE TORNADA UN TRÈN PLEN DE REFUGIADI DEMPÚS DE PRECINTÀ-NE ES VAGONS

**Mès de 100.000 refugiadi kosovars an
escapat entà Albània. Era ONU
preditz qu'era hame arribarà a
Kosovo "d'aciu a dètz o quinze dies"**

Agents fronterers macedònics heren tornar entà Kosovo un trèn plen de refugiadi dempús d'auer precintat es vagons, segontes imatges difonudes delànet peth canau de television nòrd-american CBS. En tot que Macedònia assegure que hè tot çò de possible entà acuelher es refugiadi, es autoritats macedònies sagen de de-

RÚSSIA ENVIE SÈT VAISHÈUS DE GUÈRRA TATH MEDITERRANI ENTÀ AJUDAR A MILOSEVIC

Rússia a passat des paraules as hèts. D'ençà que comencèc eth bombardament aliat dera OTAN contra objectius sèrbis, hè dejà ueit dies, eth Govèrn rus a manifestat plan soent era sua intencion d'ajudar a Milosevic. Ores dempús qu'eth Conselh Atlantic refusèsse era prepausta presentada peth primèr ministre rus e eth lidèr sèrbi, eth país qu'amie Ieltsin a anonciat er enviament d'ua petita flòta de sèt vaishèus de guèrra tath Mediterrani e "possiblament d'auti" tar Adriatic. Ath madeish temps qu'a denociat un suposat plan des EEUU entà "desseparar o desmembrar Kosovo" e entà començar ua operacion militara terrèstra" dera OTAN en Iogoslàvia. En ua ròda de premsa amassa tamb eth ministre d'Exteriors, Igor Ivanov, eth titular de Defen-

sa, mariscau Igor Sergueiev, confirmèc versions anteriores sus er enviament d'aguesta flòta e informèc qu'era sua mission ei "obtier informacion d'ua zòna a on era situacion se desvolope rapidament e a on aumenten es esfòrci militars" aliadi. Ivanov denoncièc qu'es EEUU an un plan entà "desseparar o desmembrar Kosovo" e afirmèc que "er autentic objectiu des que planegèren, imposèren e ara amplien era agression aliada contra Iogoslàvia ei sustot establir un dictat inqüestionable dera OTAN enes Balcans". Eth ministre d'Ahèrs Exteriors didec qu'eth plan de Washington prevé "afortir es unitats de combatents deth nomenat Exèrcit de Liberacion de Kosovo (UCK)" atau com lançar "ua operacion militara terrèstra dera OTAN en Iogoslàvia".

En ua estacion plaçada a pògui quilomètres dera termièra tamb Kosovo, es policies macedònics, dempús d'auer aluenhat a periodistes e camèras, arturèren un trèn, autorizèren a quauques hemnes e mainatges a baishar e dempús precintèren es vagons. Eth trèn tornèc dempús d'a on auie gessut, entà desespèr des viatgèrs.

EDITORIAU

ETH TUNÈL DETH MONT BLANC, ETH DE VIELHA E ETH SINDIC

Era setmana passada, mentretant encara non s'auie amortat er encèndi en tunèl deth Mont Blanc, recuelhiem en aguest diari uns comentaris deth sindic d'Aran, Carlos Barrera, enes quaus se mostraue preocupat e denonciaue tanben era manca de seguretat deth tunèl deth nòste país. Siguec totaument explicit: "S'er accident auesse passat en nòste tunèl de Vielha, es consequéncies auessen estat es madeishes qu'en tunèl des Aups". Aguesta escadença de denòncia dera inseguiretat deth nòste tunèl s'a estienut ath long des dies, e ager mos trobèrem tamb grani titulars des nòsti companhs dera premsa provinciau com "Lum verda deth Govèrn a limitar eth pas de camions tamb matèries perilhoses" o "Vetat eth pas de camions carregadi tamb gas propan qu'anauen tà Les". Impactanti titulars que responien a comentaris deth sosdelegat deth Govèrn en Lhèida, senhor Barios. Non cau dèder qu'era oposicion s'a metut nerviosa, volem dèder era oposicion nacionau qu'en Les ei govèrn locau e qu'a era piscifactoria d'aguesta poblacion coma emblèma dera sua accion de govèrn. Simplement perquè es camions de propan que cada dia van tà Les son essenciaus entara granja de peishi. En pògues ores toti i an dit era sua, e era oposicion des *unitents*, aué transvestidi de socialistes, a convocat es periodistes tamb aguesta naua e nefasta formula deth *bis-a-bis* tamb cada periodista, en lòc de hèr ròdes de premsa. (Poderien aprèner es causes bones deth sindic e non prèner coma exemple es sues practiques maquiaveliques). Mès, coma didem per aciu, "non i a mès cera qu'era que creme". Avaloram politicament qué passe: primèr, qu'auem un tunèl perilhós. Segon, qu'auem un sindic qu'a trèt era sua vena reivindicatiua. E tresau, auem ua oposicion -era unica oposicion que compde- que se garde tamb

maufidança tanta reivindicacion e viu ua sensacion d'acorralament, mès qu'a hèt prepaustes concrètes des que se nomenen "tamb estil de govèrn". D'un costat, ei injust criticar eth sindic pes sues manifestacions, perque un viatge qu'actúe coma cap de govèrn e met es punts dessus des is, se lo critique. De tant com li digueren ath senhor Barrera que non se creiguie govèrn d'un país, e un còp qu'ac hè, que s'ac cau reconéisher. Nosati que li reconeisham e celebram que se pronóncie. Ua auta causa ei que sigue un alarmista e un irresponsable de com ditz e hè es causes. Perque a veir se tamb tanta declaracion espantarà es toristes visitaires e mos espatlarà eth negòci nacionau. Sòrt qu'eth senhor Barrera non ei eth baile de Salou, perque senon auesse anat anonciant çò de perilhós qu'ei passejar pes platges p'amor des bombes qu'uns delinqüents i amaguèren. Prèner postura plan ben; hèc com un cridanèr irresponsable mos acabarà repercutint a toti. I a tèmes, e aguest que n'ei un, sus es quaus hé-ne electoralisme entà penjà-se medalhes pòt acabar gessent eth tir pera culata, e eth sindic-caçaie aguestes causes que les aurie de saber. Tant cridar -e tant parlar de vets-, mentre eth legedor liege aguest escrit contunharàn passant camions de gran tonatge tamb materiau perilhós peth tunèl e per Vielha; e encara ei mès fòrt: fòrça des camions tamb materiau perilhós passen camufladi sense cap d'indicacion dera sua perilhositat. Ei vedible que i a un problèma. Mès qu'er oportunisme electorau non ei pas bon entà resòlver aguest tèma qu'ei d'ua àmplia envergura. Tanpòc non ei cèrt çò que diden es de Les; non van contra eri perquè eth problèma i é. Tres causes rasonables ditz era oposicion deth senhor Medan: primèr, que cau convo-

car ua amassada de ministèris francés e espanhòu entà elaborar un convèni entà que si-gue possible -tamb supòrt economic- hèr vier de França era mercaderia de besonh, en aguest cas era mès urgenta qu'ei eth gas natural. Era dusau causa serie hèr, d'un còp entà tostemp eth desdoblament; e era tresau qu'a a veir tamb eth transport en generau per carretera, en tot prepausar cercar solucions entath transport pesat, priorizant ues futures linhas ferroviàries. Tot açò que semble rasonable, mès massa a long tèrme, e serie bon cercar responses definitiues entà aué e deman. Auem de besonh tanben ua oposicion realista. Segur qu'es politics se pelejaràn e uns li dederàn ath sindic que molt parlar de desdoblament quan hè dies que dobtave e s'oposaue tad aguest tèma, e entà assolidar açò mos rebrembaràn que sonque cau consultar es emerotèques, e es deth govèrn Barrera les dederàn as que govèrnen en Les qu'abantes de potenciar era piscifactoria aguesti problèmas de seguretat que les calie resòlver. E atau, es uns e es a u t i , e s 'cridanèrs extra-parlamentaris' que curiosament govèrnen, e es dera oposicion que tostemp van de victimes, com se jamès non auessen copat ne ua sètia,

seguiràn pelejant-se, mentre eth govèrn Aznar encara non a resolut arren, maugrat era demagògia que ne hèsque eth sosdelegat de Lhèida estant.

Nosati sonque didem ua causa: se i a autentic perilh que comencen aué es inspeccions, es restriccions e es susvelhances; ath delà, Madrid, era Generalitat e era nòsta Sindicatura a de trobar solucions urgentes entà qu'era nòsta societat productiua non age problèmas e se li subministren es matèries primèras qu'a de besonh.

E senon ei tan urgent e non sabetz resòlver d'immediat eth problèma, perquè non caratz e deishatz de hèr de 'terroristes verbaus' espantoriant a toti, sustot ath 'german' torista. Negociatz e non joguetz mès tamb era nòsta economia.

NÒTA INFORMATIUA

ETH DIARI, DE VACANCES ENQUIATH DIMARS 6 D'ABRIU

En tot profitar que tradicionaument deman, diuendres Sant, non ges era premsa escrita, e amassa tamb eth hèt que nosati non gessem es deluns, mos agarram -tamb permís des nòsti legedors, que demoram que mos tròben de mancar- uns dies de vacances. **ETH DIARI** gesserà eth pròplèu dimars dia 6 d'abriu. En coïncidir qu'ei dimars, eth diari portarà eth suplement multilingüe **Vielha 2000**. Aguest petit pònt mos a de servir entà acabar de dessenhar eth nau suplement multilingüe d'ambit nacionau que serà **ARAN dia-a-dia** e qu'apareisherà es diuendres; eth diuendres dia 16 qu'en gesserà eth primèr numerò. Enquia dimars, e entà qui les hèsque, bones vacances!

Era emplaenta que hèn córrer es politics sus qu'eth país non a pensadors qu'ei faussa

DE CAPERADERS QUE NON AJUSTEN O ES INTELLECTUAUS D'ARA

Dimèrcles passat qu'anè tara presentacion deth libre der amic Francesc-Marc Àlvaro que, en tot seguir era sua característica tendéncia tara provocacion, pòrte per títol *Per què no engegum la política?* (Proa, 1999). En aqueth acte, ath costat Francesc-Marc, i auie dues prumères 'espases' deth periodisme critic d'aguest país, Valentí Puig e Manuel Vázquez Montalbán, es quaus, coma toti saben, ideologicament son plan luenh era un der aute. Entre anecdotas e profunditats retoriques, Puig e Vázquez Montalbán discrepèren sus era categoria pugilística ara quau apertie Àlvaro: s'ath pes mosca (Puig) o ben ath pes *welter* (Montalbán). Maugrat era discrepància sus eth pes, a on toti dus èren d'acòrd ei ena capacitat de fintar que tostemp demòstre eth boxador Àlvaro.

Eth simil entre era practica deth periodisme e era bòxa, com eth madeish títol deth libre, que rebatis era tension/depenéncia entre er analista politic e es politics, me portèc tara següenta reflexion: s'era bòxa ei un espòrt individuau en quau dus contendents dera madeisha categoria de pes luten a còps de punh e, ath delà, cau qu'ac hèsquen tamb guants apropiadi entà non hé-se mau, ei clar qu'aué en dia era relacion entre era critica politica e es protagonistes dera politica ei desapariona. Qu'ena presentacion deth libre d'Àlvaro era representacion politica se reduísse ara pre-

séncia de Magda Oranich ei, en aguest sentit, significatiu. Perqué non i auie lèu cap de politic ena presentacion d'un libre que parle, essenciaument, de politica? Ei normau açò? S'era circumstància auesse estat ath revès, o sigue, qu'un membre quin siguesse dera classa politica auesse presentat un libre e en acte sonque i auesse assistit un periodista, era piquèra dera urticària auesse hèt pèrder er orèmus deth protagonista dera vrespada.

Francesc-Marc Àlvaro ditz qu'es politics an era pèth massa fina e que, quan es intellectuaus gòsen criticà-los, les vien uns atacs d'acetona impressionanti. Era relacion entre eth pensament critic e era politica tostemp qu'a anat atau. Ar argument d'Àlvaro totun que i cau ahíger un aute fenomèn: que òc, qu'ei vertat qu'es politics se passen eth dia demanant eth concors dera critica; mès, quan aguesta se da e se torne amarganta com era hèu, tendissen a voler ajusticiar eth messatgèr. Voi dider er intellectuau critic. Alavetz, ath delà, se dediquen a hèr córrer eth bramau qu'eth problèma ei que non i a vertaders intellectuaus e qu'eth país ei mancat de pensadors tamb coneishement. Tamb perdon, açò que son *bufes de pato*, coma dienderien es valencians.

È, dessús dera mia taula de trabalh, quate libres d'assai que liegi a plaser perque voi tastà-les tamb decéncia e ordenadament. Son *Sense escut* de Narcís Comadira (Empúries,

1998), *Intervencions. Entre cultura i política* de Gustau Muñoz (Tàndem, 1998), *El miracle europeu i la via asiàtica. Viatges entorn de la modernitat* de Francesc Roca (Afers, 1997) e era òbra collectiua coordinada per Joaquim Colominas: *Crisi de la política? Algunes propostes per enfortir la democràcia* (Columna, 1997). Ara incorporarè tad aguest pilèr eth libre d'Àlvaro, qu'enriquirà era varietat de pensament que contien es auti. Toti aguesti libres an, totun, ua característica comuna: que non sigueren pensadi coma taus, senon que son ua arremassada de papèrs escampilhadi de cada autor, exceptada era òbra collectiua, qu'auèc era origina en ues jornades convocades pera Fundacion Ramon Trias Fargas. Nomenti aguesti libres perque creigui que cadun d'eri ei, ara sua manèra, era constatacion qu'aquerò que è dit que diden es politics sus era manca d'idies ei, segurament, ua des mès granes faussetats des darrèri tempsi. Inclús gosaria dider que cada reflexion, cada imprecacion, cada proposit des diuersi autors son part d'aquerò que ven de luenh enes escrivans catalans: d'aquera tradicion culturau catalana que comence en ueit cents e qu'a agut coma principau preocupacion comprèner era comunitat dera quau son part e deth sòn entorn e hèr prepaustes de futur entà plasmar politicament e culturaument era nacion que reivindiquen. E ei ben clar de quina nacion parlen. E que cònte qu'aguesti inte-

llectuaus, e tanben fòrça d'auti que non menti maugrat que i son, defenen era politica com ua forma primordial de meditacion, de traduccion civilizada des utopies personaus e de besonh. Çò que refusen, en tot cas, son es degeneracions dera politica e es arguments perversi que sagen de justificar eth contròtle der intellècte. Era sua apòsta, donques, qu'ei ua auta. Reivindique eth desenvolopament democratic dera politica entà esvitar, coma ditz Àlvaro, que contunhe siguent condicionada, inaccessible e sospieitosa.

Enes locals d'Enciclopèdia Catalana, entre copes de cava e canapés, se i amassèren fòrça des joeni intellectuaus que, çam par, mestrejàn eth sègle que ven tamb un pensament nau, regenerat, desliurat dera estetica qu'aumplís es listes des libres de non-ficcion mès venudi. Son es joeni intellectuaus que, tamb intransigéncia critica e tolerància ideologica amassa, bastissen un pensament nacionau catalan plurau, maugrat que dera politica non se les escote e se les considèra tamb mensfidança inclús. Fòrça d'eri son amics, mès, entà jo, qu'an un defècte: com que son boxadors agosaradi, plan soent se dediquen ara luta individuau sense guants.

Agustí Colomines i Companys
Professor d'Istòria Contemporanèa dera
Universitat de Barcelona

ETH BAILE DERA SÈU D'URGELH DITZ QU'ERA AGENDA 2000 EUROPEA PÒT AFECTAR NEGATIUAMENT ES AJUDES COMUNITÀRIES ENTARA AGRICULTURA DE MONTANHA

Maugrat non confirmà-se es contien gudi precisi, tot semble indicar qu'es naues politiquas agràries comunitàries que se despreneràn dera Agenda 2000 dera Union Europèa (UE) pòden carregar consequéncias nautament negatiues entara agricultura e era ramaderia des zònes de montanha, entre es quaus i a es des parçans deth Naut Pirenèu catalan e occitan.

Segontes es informacions que ja s'an hèt publicques, era futura politica agrària europèa non aurà en compde de forma prioritària es peculiaritats dera activitat agropecuària enes aïraus de montanha, ja que se

seguís primant -ara ora d'establir es ajudes dera UE- es avaloracions des superfícies des explotacions, era capacitat des produccions e eth nombre de caps de bestiar (en cas dera ramaderia). Toti aguesti son factors enes quaus es explotacions agropecuàries pirenèngues non pòden pas èster en cap cas competitiues, pr'amor sustot des condicions climatiques e orografiques deth territòri e era estructura dera propietat existenta.

Ei degut ad aguestes entremieges qu'eth deputat socialista e baile dera Sèu d'Urgel, Joan Ganyet, a entamenat en Parlament de Catalonha era tramitacion d'ua

pregunta amiada entath Govèrn catalan entà pr'amor de conéisher "quines mesures pense préner eth Conselh Executiu entà palliar es possibles consequéncias negatiues que pòt desacadiar era naua politica agrària europèa que se despren dera Agenda 2000 en sector agricòla e ramader deth Naut Pirenèu catalan".

Joan Ganyet manifestèc que, deth sòn grop parlamentari, "observam tamb inquietud com, un còp mès, en moment en que se negòcien es granes chiffres deth finançament comunitari des pròplèus ans, rèsten rellegadi es interressi des ramaders de montanha". Segontes eth deputat pirenenc deth PSC, "ad arrés non se li pòt escapar era transcendéncia qu'a era contunhutat des explotacions agroramaders des territòris de montanha entar equilibri territorial e entara conservacion deth miei ambient".

Er alcalde dera Sèu d'Urgelh higeç qu'aguesta problematica "ei encara mès grèu per culpa dera reiterada negatiua des successius govèrns de Convergència i Unió entà complementar es Indemnizacions Compensatòries de Montanha (ICM) dera Union Europèa, tau e coma ja hèn de hè ans era rèsta de Comunitats Autònomes d'Espanha". Aguestes indemnizacions representen ua linha de supòrt especific entàs explotacions agràries que i a en zònes de montanha (per dessús des 600 m) e en zònes considerades coma desfavorizades (per exemple, plan arribentes).

ERA EXPOSICION ITINERANTA SUS ES PIRENÈUS ARRIBE ATH MUSÈU D'ISTÒRIA DE CATALONHA

Era exposicion itineranta *Pirenèus*, se dau-eric delàger tath public de Barcelona en Musèu d'Istòria de Catalonha. Era mòstra reconstruís era relacion entre es pòbles qu'abitèn era zòna de montanha, es sòns arraïtzs e es perspectiues de futur.

Eth conselhèr de Cultura dera Generalitat de Catalonha, Joan Maria Pujals, inaugurèc era mòstra, acompanyat des presidents dera Fundació La Caixa, Josep-Joan Pintó, e dera Comunitat de Tralhal des Pirenèus (CTP), Josep Duró. Era Conselleria de Cultura e eth pròpri Musèu d'Istòria tanben collabòren ena exposicion.

Barcelona acuelherà enquiath 2 de mai era mòstra, qu'a compdar deth 18 deth madeish mes e enquiath 4 de junhsèga s'exibirà ena Fundació La Caixa de Lhèida. Era exposicion, que se presente en cinc ambits: era istòria geologica des Pirenèus, eth paisatge e era intervencion der òme en aguest, era ramaderia, er art romanic e es comunicacions, arremasse talhes artistiques des sègles XII ath XIV, capitèths e utissi agricòles entre d'auti. Cau destacar tanben ua recreacion de part dera còva de Niaux e ua maqueta que mòstre era formacion e composicion dera sarrada.

D'ençà dera sua inauguracion en Andòrra, eth 26 de noveme de 1997, *Pirenèus* s'exibís de manèra itineranta enes territòris que son part dera CTP: Aquitània, Aragon, Euskadi, Navarra, Lengadòc-Rosselhon e Meddia-Pirenèus, ath delà d'Andòrra e Catalonha.

Processons de Setmana Santa Bossòst 1999

Processon deth Via Crucis.
Diuendres Sant
entàs 10 ores.

Processon deth Sant Enterrament.
Diuendres Sant
tàs 22 ores.

Edite ETH DIARI
Familia Colomines
Centre d'estudis VIVÈNCIA ARANESA:
Aula Euròpa des Pirenèus (Val d'Aran)
Carrèr Doctor Manel Vidal
locau num. 5
(Darrèr edifici/ Ath cant der Espitau)
25530 Vielha-Val d'Aran
Telefon: 973641772
Fax: 973640871
E-mail: vivenciaaranesa@ctv.es

Editor e director: Joan-Ramon Colomines-Companys.
e-mail: jrcc@apdo.com

Informatica e dessenh: Marc Colomines i Nadal.

Equip de correctors: Xavier Gutierrez.

Equip comerciau: Ramon Agulló i Teixidor.

Impression: Xerox's Document Center 220 ST d'ETH DIARI
en Vielha. Tirada: 1000 exemplars.